

SKILSMISSE SKABER BOLIGPROBLEMER

Interviews med mænd og kvinder, der har været igennem en skilsmisse, og data om 42.000 par, der flyttede fra hinanden i løbet af et år, er udgangspunktet for seniorforsker **KIRSTEN GRAM-HANSENS** forskning i, hvad der sker, når skilsmissen splitter hjemmet ad.

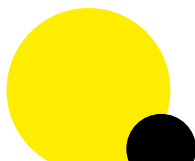
Seniorforsker Kirsten Gram-Hanssen og arkitekt Claus Bech-Danielsen, begge fra Statens Byggeforskningsinstitut, står bag en undersøgelse af de praktiske og følelsesmæssige boligproblemer i forbindelse med skilsmisser. Kirsten Gram-Hanssen fortæller; "Da vi for nogle år siden undersøgte livet i de danske parcelhuse, fandt vi ud af, at kærlighedshistorien er tæt vævet sammen med bolighistorien. Man bygger boligen og familien samtidig. Men en tredjedel bliver jo skilt! Og hvad sker der så med hjemfølelsen, når det hele lige pludselig ramler? Det har vi søgt svar på gennem statistikker og interviews".

DEN MIDLERTIDIGE BOLIG

En skilsmisse indebærer, at mindst den ene part skal finde sig en ny bolig hurtigt. I 70 procent af de opløste par blev den ene part boende, mens den anden flyttede. Flytningerne var ofte til en midlertidig bolig som fx et sommerhus eller et lejet værelse.

Halvdelen fandt en selvstændig bolig og boede alene, hvilket er den mest permanente løsning, men mere end en tredjedel af disse flyttede dog også igen inden for det næste år (se tabel).

"Flere af vores interviewpersoner siger, at man bliver nødt til at flytte hurtigt, når skilsmisse er bragt på banen", fortæller Kirsten Gram-Hanssen. "En kvinde beskriver, at hendes mand gav hende to timer til at pakke sit tøj og forsvinde. Hun flyttede midlertidigt ind hos sine forældre sammen med parrets to børn. Og den løsning vælger 10 procent. Vi kendte tilsvarende tal fra England, men kan nu se, at man også i Danmark vælger forældrene, når det brænder på. Til gengæld er det også den mest midlertidige løsning, da to tredjedele flytter igen inden for det næste år."

"Det private udlejningsmarked spiller en central rolle i forbindelse med skilsmisser."

RODLØSHED GIVER STRESS

En af de interviewede mænd flyttede rundt i en længere periode efter skilsmissen og oplevede, hvor hårdt det var at skulle undvære et permanent hjemsted. Han manglede et fast holdepunkt i tilværelsen og følte, at rodløsheden gik ud over helbredet: "Det første halve år begyndte jeg at få sådan noget psykosomatisk, sådan nogen jag hele vejen oppe i brystet her, så jeg følte, at det hele var ved at sprænge. (...) Det var stress, ikke. Og lige så snart at jeg flyttede ind her – for da havde jeg haft et halvt år, hvor jeg var fuldstændig rodløs, og ikke vidste hvor jeg skulle være – ligeså snart jeg flyttede ind her, dagen efter så var det fuldstændigt væk."

MISTER DET HELE PÅ EN GANG

"Mange af mændene, vi interviewede, havde oplevet at stå uden bolig", forklarer Kirsten Gram-Hanssen. "De havde mistet det hele på en gang. Følelsesmæssigt havde de det svært, fordi familien var i opløsning, og samtidig havde de ikke et hjem. Man kan ikke meget, hvis man ikke har noget, man kan kalde hjem. Man kan fx ikke være ret meget sammen med sine børn."

PAPKASSER OG LEJEDE SOMMERHUSE

Netop muligheden for at holde fast i forholdet til børnene spiller en stor rolle for de interviewede. En mand beskriver, hvordan hans kaotiske boligsituation kom til at gå ud over hans samvær med børnene, fordi han ikke følte, at han kunne tilbyde dem noget sted at være. Først lejede han et sommerhus i en uge, og derefter boede han i seks uger i 'en papkasse i en kælder' hos en ven. Efterfølgende lejede han en lejlighed i fire måneder og et rækkehus i otte måneder, inden det lykkedes ham at finde den bolig, han i dag betragter som permanent.

BØRNEENS NETVÆRK VIGTIGT

Alle de interviewede fortæller, at det er vigtigt, at deres nye

FLYTNING EFTER SKILSMISSE

Hvilken type husstand flyttedes der til, og hvor permanent er denne løsning

	Typen af husstand, første flytning i 2002	Procent af disse, der flyttede igen i 2003
Single	51%	36%
Nyt par	12%	44%
Blandet husholdning	27%	59%
Forældre	10%	66%
Total	63	60

bolig er placeret tæt på børnenes skole og netværk. En mand, der pga. skilsmissen havde været flyttet midlertidigt væk fra lokalområdet i et år, fortæller, at det var svært, fordi han kom på afstand af alt det, der var vigtigt for børnene. Han var netop vendt tilbage til lokalområdet, da han blev interviewet, og fortæller: "Da jeg i sidste uge cyklede min yngste datter i skole om morgenen og afleverede hende i skolen - det var en følelsesmæssig meget stor tilfredsstillelse. Der blev jeg virkelig, virkelig, virkelig glad. Det betød meget for mig."

MÆND BLIVER I PARCELHUSENE

Flere af de adspurgte mænd giver også udtryk for, at det har været vigtigt at finde en 'god' bolig, fordi boligsituationen skal være i orden, hvis de vil gå til statsamtet og kræve mere samvær med deres børn. Det er dog oftere kvinderne end mændene, der flytter fra den fælles bolig (54 procent af skilsmisserne). Særligt for skilsmisser i parcelhusene er det oftest mændene, der bliver boende, hvorimod det oftere er kvinderne, der bliver boende i de almennyttige boliger. Den, der vælger skilsmissen, forlader oftest huset, men hvis

**"Følelsesmæssigt er det svært,
når familien er i opløsning,
og man samtidig ikke har noget hjem."**

manden tjener meget mere end konen, er der en tendens til, at det oftest er ham, der bliver boende.

Nogle par har delt en bolig, som den ene part boede i, før de mødte hinanden. Når de bliver skilt, er der en tendens til, at den, der oprindeligt havde skaffet boligen, bliver boende, mens den anden må finde et andet sted. Også selv om det er op til 20 år siden, de flyttede sammen.

En kvinde mener, at hendes eksmand havde en forventning om, at han skulle overtage boligen, fordi han havde lavet så meget ved den. Og hun finder det ikke helt urimeligt – også fordi manden var dén, der havde tjent flest penge i deres ægteskab.

UDLEJNINGSBOLIGER VIGTIGE

Kirsten Gram-Hanssen understreger, at udlejningsboliger spiller en væsentlig rolle i tiden lige efter skilsmissen, hvor man hurtigt skal have tag over hovedet. "Privat udlejning udgør kun ca. 20 procent af det samlede danske boligmarked. Men 40 procent af alle, der flyttede ud af et parforhold, valgte privat udlejning, hvilket gør det til den mest dominerende boligsektor for fraskilte. Man kaster sig ikke over købemarkedet i krisesituationer."

HJEMFØLELSEN FORDUFTER

For nogle af de interviewede er det ikke forbundet med store afsavn at skulle forlade boligen, fordi de blot oplevede den som en fysisk skal. Andre har følt sig tæt knyttet til den fælles bolig, men beskriver, hvordan følelserne forduftede i det øjeblik, parforholdet gik i opløsning. Når følelserne for partneren er væk, så er den stærke følelse af hjem også væk. En kvinde fortæller, at det var trist at skulle flytte fra det hus, som hun og hendes mand havde brugt ti år på at sætte i stand: "Det har nok også været det, som holdt mig lidt tilbage (...) Jeg ved, hvad jeg har, jeg ved ikke, hvad jeg får – skal

man nu bo i en lille lejlighed og have en sovesofa i stuen."

AT BO I EN ANDEN MANDS PROJEKT

At en bolig for de fleste er forbundet med følelser, er meget tydeligt i flere interviews. En kvinde fortæller, at hun blev boende i huset, da hendes ex-mand flyttede ud, og hendes nye mand flyttede ind. Huset var ved at blive bygget om, og de skilte var enige om, at taget skulle laves færdig, inden han kunne købes ud. Så de to mænd arbejdede sammen. En mand måtte altså se en anden flytte ind i sit bygge-projekt, og en anden måtte flytte ind i en anden mands projekt. Den nye mand fortalte, at han havde det svært med at finde ud af, hvordan han kunne komme til at sætte præg på huset. Han ville fx have valgt nogle andre vinduer, men det valg var truffet af kvindens tidligere mand.

Kvinden fortæller, at hun og den nye mand har valgt at flytte soveværelset: "Fordi dér kunne jeg bare ikke sove. Altså, det havde jeg slet ikke lyst til. (...) Altså soveværelset. Vrad! Der skal bare males, der skal laves fuldstændigt om derinde". Hendes nye mand fortæller: "Der er små tegn over det hele, det vil der være mange år fremover. Han (eksmanden) hænger jo stadigvæk i væggene."

DRØMMEN OM KERNEFAMILIEN

"Undersøgelsen viser, at skilsmissen ofte fører til en omfattende krise, fordi så meget identitet og selvforståelse er bundet op på livet i kernefamilien, som forgår i boligen", fortæller Kirsten Gram-Hanssen. "Ved skilsmissen smuldrer selvforståelsen, og en ny identitet skal bygges op. Her får boligen en særlig betydning, fordi det nye liv og en ny selvfortælling kan bygges op omkring den. Undersøgelsen viser også, at drømmen om kernefamilien overlever trods det store antal skilsmisser. Langt de fleste forestiller sig, at de skal indgå i en kernefamilie igen og bo i det, de kalder en familiebolig."

"Det er oftere kvinderne end mændene, der flytter fra den fælles bolig."

NOGLE HOVEDKONKLUSIONER

- Mange flytter flere gange inden for det første år efter skilsmissen
- Det er oftere kvinderne end mændene, der flytter fra den fælles bolig (54 procent af skilsmisserne). Særligt for skilsmisser i parcelhuse er det oftest mændene, der bliver boende, hvorimod det oftere er kvinderne, der bliver boende i de almennyttige boliger
- Hvis en ny partner flytter ind i det "gamle" hus, kan det kræve megen "nyindretning", fordi den tidligere mand/kvinde "hænger i tapetet"
- Relationen mellem bolig og menneske kan forsvinde, så snart familien opløses. Når følelserne for ægtefællen er væk, kan følelserne for boligen også være det. For andre kan det være svært at blive skilt fra boligen
- Det private udlejningsmarked spiller en central rolle i forbindelse med skilsmisser, fordi man har brug for at finde en bolig hurtigt
- Muligheden for at kunne tilbyde sine børn ordentlige forhold spiller en stor rolle, når man skal finde sin bolig efter skilsmissen
- Mange skilte forestiller sig, at de skal indgå i en kernefamilie igen og bo i en "familiebolig"

KIRSTEN GRAM-HANSSEN

Seniorforsker, ph.d.
Statens Byggeforskningsinstitut
Aalborg universitet
kgh@sbi.dk

LÆS MERE

Skilsmisse og bolig – hvor flytter hjemfølelsen hen?

Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen
I: Dansk Sociologi. 2007 ; vol. 18, nr. 4

Boligsituationen omkring skilsmisser

Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen
I: Byplan. 2006; vol. 58, nr. 4

Home Dissolution: What Happens After Separation?

Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen
I: Housing Studies. 2008 ; vol. 23, nr. 3

Flytninger ved opløsning af parforhold : En registeranalyse

Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen
Statens Byggeforskningsinstitut, SBI, 2007.